

Dysartri

- Om talemotoriske vanskeligheder efter en hjerneskade

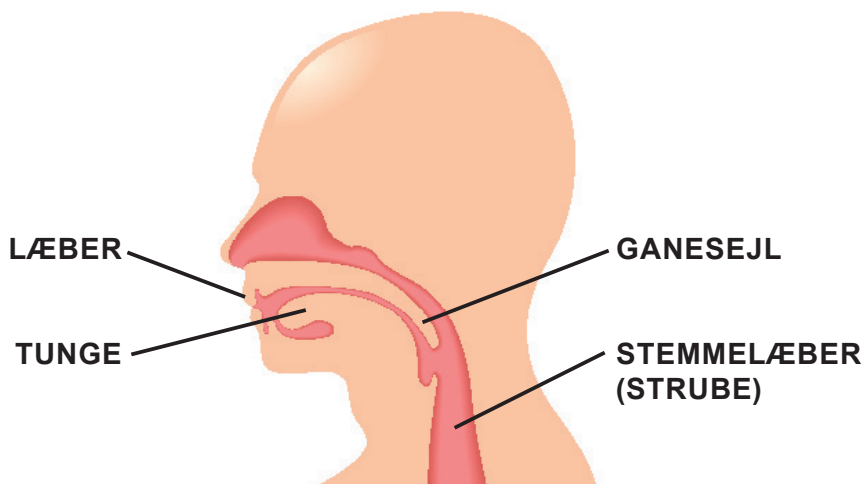
Information

Hvad er dysartri?

Dysartri er en motorisk taleforstyrrelse, der opstår som følge af en skade i hjernen eller på nerverne. Dysartri kan være opstået pludseligt, typisk som følge af en blodprop, hjerneblødning eller efter et slag mod hovedet. Dysartri kan også opstå over tid, typisk ved Parkinsons sygdom, sclerose eller en svulst i hjernen.

Når vi taler bruger vi mange muskelgrupper til at danne stemme og udtale. Dette er fx læber, tunge, svælg, gane-sejl, næsehule og stemmelæber (se billede). Når vi taler udfører disse muskelgrupper mange hurtige og præcise bevægelser samtidigt og koordineret med hinanden.

Dysartri opstår når en skade af hjernen eller nerverne påvirker en eller flere af disse muskelgrupper. Dette kan medføre, at muskulaturen bliver svag eller svær at styre. Herved bliver muskulaturenes bevægelser langsommere, svagere, upræcise og/eller ukoordinerede. Dette gør, at talen og/eller stemmen kommer til at lyde anderledes, og at talen i varierende grad bliver svær at forstå.

Dysartri kan fx give følge vanskeligheder:

- Nedsat taletydelighed.
- Talen lyder snøvlende.
- Nedsat kraft på stemmen.
- Talen får en anden klang og lyder mere nasal.
- Vejtrækning bliver ukoordineret eller overfladisk.
- Taletempo bliver langsomt eller for hurtigt.
- Stemme bliver hæs.
- Talemelodi lyder anderledes og muligvis mere monoton.
- Ansigtsmimik bliver mindre tydelig.

Der kan være forskel på talen, når man er frisk eller træt. Når man er træt kan det blive sværere at udtale, og sværere for andre at forstå hvad man siger.

Hos nogle kan talen være let at forstå, så kun de nærmeste pårørende

vil bemærke en forandring. Andre vil slet ikke kunne tale eller have meget svært ved at frembringe forståelig tale. Her kan det være nødvendigt at bruge papir og blyant, alfabetlavle, telefon eller ipad til at udtrykke sig med.

Dysartri er ikke sproglige vanskeligheder, personen med dysartri kan dermed godt vælge de rette ord og udtrykke sig i tale og på skrift, men udtalen er forandret.

Andre talevanskeligheder

Efter en skade i hjernen kan der også opstå andre talevanskeligheder.

Afasi er sproglige vanskeligheder som følge af en skade i hjernen, og resulterer i vanskeligheder med at finde ord, forstå hvad andre siger samt at læse og skrive. Afasi skyldes en skade i en eller flere sprogområder i hjernen.

Verbal apraksi er problemer med at planlægge, igangsætte og koordinere talen. Verbal apraksi skyldes en skade i nerveforbindelserne fra hjernen ud til taleorganerne, så der opstår problemer med at udføre bevægelsesmønstre man tidligere har lært og mestret.

Hvilke andre problemer kan der være ?

Der vil ofte være andre problemer efter en hjerneskade, f.eks. lammelse i den ene side af kroppen eller synkebesvær.

Mange får også såkaldte kognitive vanskeligheder såsom problemer med:

- Koncentration
- Hukommelse
- Initiativ
- Overblik
- Tempo

Disse problemer kan gøre det svært at gennemføre dagligdagsaktiviteter og at deltage i sociale sammenhænge.

Nyttige kontakter og links (om dysartri og hjerneskade)

- Hjernesagen (www.hjernesagen.dk)
- Hjerneskadeforeningen (www.hjerneskadet.dk)
- Videnscenter om hjerneskade (www.socialstyrelsen.dk/handicap/hjerneskade)
- Om hjernen og hjerneskader: App'en "hjernehjælper" fra Region Hovedstaden (udviklet til børn og unge)

Råd til samtale når du har dysartri

- Hold øjenkontakt under samtale, så andre kan aflæse dine mundbevægelser (stå ikke med ryggen til, undgå at føre en samtale fra hver sit rum i huset).
- Begræns baggrundsstøj (sluk for tv og radio, emhætte osv.).
- Tal langsomt.
- Udtryk dig i korte sætninger med tryk på nøgleord.
- Forsøg at lave store mundbevægelser selvom det kan føles lidt unaturligt.
- Hold meget gerne en lille pause mellem hver sætning.
- Ved lange ord eller sætninger kan du dele ordet/sætningen op i mindre bidder.
- Brug kropssprog som passer til det du siger.
- Læg mærke til samtalepartnerens ansigtsudtryk – har han/hun forstået?

- Har du meget svært ved at gøre dig forståelig kan du kompensere ved at nedskrive nøgleord eller bruge pege/stavemateriale og elektroniske hjælpemidler.
- Sørg for at hvile indimellem så du har kræfter til dagens aktiviteter – og til at tale.

Råd til samtalepartner

- Hold øjenkontakt under samtale
- Giv god tid og lad være med at afbryde.
- Vær ærlig om at du ikke har forstået det der blev sagt.
- Aftal hvordan og hvornår du må hjælpe, hvis personen ikke kan gøre sig forståelig.
- Hav papir og blyant klar i tilfælde af, at personen ikke kan gøre sig forståelig med tale.

Kontakt logopæden (talepædagogen) for at få mere specifik rådgivning i, hvad der kan støtte dig/din pårørende til at samtale.

Center for Kommunikation og Velfærdsteknologi (CKV)

CKV er et center med specialister inden for tale-, høre-, syns- mobilitets- og IKT- området.

Kontaktinfo:

CKV
Heden 11
5000 Odense C

Tlf: 99 44 34 00
Mandag - fredag kl. 09.00 - 12.00

Mail via e-boks på:
www.ckv.rsyd.dk/wm500408

Logopæd (talepædagog) under indlæggelse på sygehus

Taleafdelingen har logopæder (talepædagoger) både på CKV samt på sygehusene OUH Odense, OUH Svendborg og Kolding sygehus. Logopæderne på sygehusene tilser borgere med tale-sproglige vanskeligheder under indlæggelse.

Ved behov for ambulat opfølgning eller undervisning efter udskrivelse, vil logopæden på sygehuset henvise til dette. Dette aftaler logopæd og personen med dysartri inden udskrivelse.

- Borgere fra kommunerne Nyborg, Kerteminde, Nordfyns, Ærø, Assens og Langeland henvises til ambulat opfølgning/undervisning på CKV.
- Kommer du fra anden kommune bliver der henvist til denne.

Andre pjecer fra senhjerne-skadeteamet på CKV:

- Afasi – information om sproglige vanskeligheder efter en hjerneskade
- CKV Taleafdeling- Information om dit logopædiske forløb efter en hjerneskade
- Samtalestøtte til afasiramte (SCA)

Kommentarfelt:

Center for Kommunikation og Velfærdsteknologi (CKV)
Heden 11
5000 Odense C

www.ckv.rsyd.dk

Kommentarfelt:
